Kulturella mötesplatser i Örebro län

En kartläggning initierad av temagruppen kulturella mötesplatser
Januari 2014

Innehåll

Om kartläggningen **3**

Bakgrund 3

Syfte 3

Metod 3

Avgränsning 3

Definition av kulturell mötesplats 4

Resultat **5**

Mötesplatserna 5

Mötesplatser i länet 8

Kommunernas mötesplatser 8

Mer om resultatet **10**

Temagruppens synpunkter 10

Register över länets mötesplatser 11

Fortsatt inventering av kulturella mötesplatser 11

Bilderna på framsidan med Bio Roxy och konserthuset i Örebro har fotograferats av Jerry Eriksson.

Om kartläggningen

Bakgrund

I Örebro läns kulturplan 2012-2014 finns utvecklingsområdet Kulturella mötesplatser. En temagrupp med samma namn startade våren 2012 för att arbeta med området. I temagruppen ingår landstingets kulturenhet, kommuner, folkbildningen, kulturskapare, regionala kulturkonsulenter och näringslivet. Mer information om temagruppen finns på landstingets webb: www.orebroll.se/kulturellamotesplatser

Ett av målen i kulturplanen (2012-2014) under rubriken Kulturella mötesplatser lyder:

Inventering av mötesplatser *- Örebro läns landsting ska i samverkan med länets kommuner ta initiativ till att göra en inventering av vilka platser för kulturutövande, kulturella möten och eget skapande som finns i Örebro län och hur de används och fungerar. Utifrån den som underlag kan ett vidare arbete kring förbättringar och förändringar genomföras.*

Temagruppen kulturella mötesplatser initierade därför hösten 2012 den inventering som presenteras här. I samband med inventeringen diskuterade temagruppen också om länets kulturella mötesplatser, vilket redovisas i denna rapport.

Syfte

Huvudsyftet med inventeringen är att kartlägga länets mötesplatser för kultur. Hur många är de? Var finns de? Hur fördelas de mellan kommunerna?

Metod

Temagruppen kulturella mötesplatser definierade vad en kulturell mötesplats är och kom fram till metod. Landstingets kulturenhet har sedan ansvarat för genomförandet av kartläggningen.

Insamlingen av mötesplatser utgår från en kartläggning av länets kultur som genomfördes av regionförbundet inför skapandet av länets kulturplan 2011. Insamlingen har sedan skett med hjälp av temagruppen kulturella mötesplatser, länets kommunala kulturförvaltningar, länskulturrådet och de regionala kulturkonsulenterna. Inom musikområdet har det arrangörsnätverk som nyligen skapats också varit till stor hjälp. Landstingets kulturenhet har sammanställt resultatet och kompletterat materialet.

Kvalitetskontrollen har bestått av att länets kulturchefer och regionala kulturkonsulenter vid flera tillfällen har haft möjlighet att granska resultatet och komma med förslag på ändringar.

Avgränsning

En avgränsning i kartläggningen är att den i huvudsak utgår från det material som landstingets kulturenhet har fått skickat till sig. Det betyder att kartläggningen med stor sannolikhet inte är helt komplett.

Kartläggningen säger inget om frekvens eller kvalitet på den kultur som utövas på mötesplatserna. Den ger heller inte svar på i vilket skick lokalerna/miljön är eller vilken utrustning som finns där.

Definition av kulturell mötesplats

Temagruppen enades om följande definition av kulturell mötesplats i inventeringen:

- Mötesplatsen ska vara fysisk.
- Mötesplatsen ska vara kontinuerlig, det vill säga användas för kulturaktivitet vid mer än ett enstaka tillfälle.
- Det finns ingen begränsning för typen av mötesplats. Det kan handla om allt från en teaterscen och biograf till en skolaula eller kulturarvsmiljö.
- Det finns inga begränsningar för vilken kulturyttring som omfattas.
- Mötesplatsen kan vara inomhus såväl som utomhus.
- Även kommersiella lokaler ingår såsom exempelvis sportarenor, caféer eller restauranger (om där regelbundet förekommer kulturaktiviteter).
- Replokaler och verkstäder definieras som kulturella mötesplatser om de får användas av allmänheten.
- Virtuella mötesplatser ingår inte i kartläggningen.

Örebro läns museum i Örebro (fotograf Jerry Eriksson)

Resultat

Mötesplatserna

Tabellen nedan visar fördelningen av olika slags kulturella mötesplatser i den genomförda kartläggningen.

Kulturella mötesplatser i länet

	Antal	Procent
Arkiv	11	2
Bibliotek	39	8
Biograf	14	3
Folkets hus/park	22	5
Hembygdsgård	67	14
Kulturarvsmiljö	11	2
Kulturhus	6	1
Kulturskola	8	2
Kyrka	48	10
Museum	28	6
Samlingslokal	40	8
Scen	112	23
Skola	15	3
Utställning	45	9
Verksamhetslokal	10	2
	476	100

En knapp fjärdedel av mötesplatserna (23 procent) är scener. Av dessa är en stor del inte i första hand skapade för kulturarrangemang. Det gäller till exempel caféer, restauranger, pubar, fritidsgårdar eller idrottsanläggningar.

Endast omkring 10 procent utgörs av lokaler direkt skapade för att framföra kulturarrangemang så som teatrar, konserthus och liknande.

Ytterligare en dryg fjärdedel (27 procent) av platserna som i kartläggningen anges som kulturhus, samlingslokaler, skolor, kyrkor och folkets hus, används även de, ofta som scener.

Hembygdsgårdar, museer, arkiv och kulturarvsmiljö utgör en knapp fjärdedel, 24 procent, av de kulturella mötesplatserna.

Hill Street i Lindesberg (Lindesbergs kommun)

Landskyrkan i Askersund (fotograf Rikard Åslund)

Hembygdsgården i Askersund (fotograf Turist- & Evenemangsbyrån)

Konst på hög i Kumla (Kumla kommun)

9 procent av mötesplatserna är utställningsarrangörer inom bild- och formområdet. Dessa finns spridda i hela länet. Det handlar om utställningsarrangörer som i någon mån visar professionella konstnärer. Det vill säga här ingår inte de som enbart visar utställningar på amatörnivå. Här ingår inte heller OpenArt och de tillfälliga men återkommande slingor och rundor som förekommer i flertalet kommuner. Ytterligare 2 procent av mötesplatserna är öppna verkstäder, ateljéer eller liknande inom bild och formområdet.

Bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet ska enligt Bibliotekslagen främja kulturell verksamhet. Det är den enda lagstiftning som pekar ut en specifik aktörs ansvar som kulturell mötesplats. Uppdraget berör alla offentligt finansierade bibliotekstyper. Den här undersökningen fokuserar på de sammanlagt 39 folkbibliotek som finns i länet, varav en dryg tredjedel finns i Örebro kommun. Skolbibliotek, sjukhusbibliotek och Örebro universitetsbibliotek ingår inte i kartläggningen.

Åtta kommuner har digitaliserade biografer, vilket idag är nödvändigt för att kunna genomföra regulljära offentliga filmvisningar. Digitala filmprojektorer ger också möjlighet att utöka verksamheten, vilket redan sker idag exempelvis med operavisningar från Metropolitan (New York) i Kumla. Biografen blir en potentiell digital mötesplats som möjliggör samarbeten med externa aktörer. Till exempel går det att arrangera visningar av lokala arkivfilmer. Skolan och fritidsverksamheter kan också enkelt visa ungas egna produktioner eller arrangera egna filmfestivaler.

Lekebergs bibliotek (Lekebergs kommun)

Inventeringen visar att många av de lokaler som uppges vara kulturella mötesplatser, utifrån undersökningens definition, inte är lokaler som i första hand är avsedda för kulturaktiviteter. Det handlar om samlingslokaler, caféer, idrottsarenor, kyrkor, skolor och fritidsgårdar. Många av dessa lokaler har säkerligen alltid i viss mån använts för kulturella ändamål även om det primära syftet är ett annat. Totalt handlar det om cirka 35 procent av mötesplatserna.

Slutligen finns också hela den offentliga miljön där en hel del kulturevenemang sker. Det handlar om torg, parker och liknande. I kartläggningen finns få exempel på sådana platser. Kanske för att det är relativt otydligt var en kulturell mötesplats börjar och slutar. Exempelvis kan en dansföreställning genomföras på Mariebergs köpcentrum, i stadsparken eller på någon av stadens torg. Musik genomförs regelbundet på Stortorget och flera andra ställen i stadsmiljön. Konst visas i Stadsparken eller på andra platser. Här finns egentligen inga begränsningar. Detta är en viktig dimension av kulturella mötesplatser som inte får glömmas bort även om fokus i denna inventering har kommit att kretsa omkring lokaler.

Stortorget i Örebro (fotograf Jerry Eriksson)

Mötesplatser i länet

Befolkningen i länet är fördelad enligt följande:

Örebro läns folkmängd (SKL oktober 2013)

	Folkmängd	Folkökning
Örebro	137121	1661
Karlskoga	29616	-52
Lindesberg	23108	74
Kumla	20510	54
Hallsberg	15248	-27
Askersund	11134	-144
Nora	10429	-18
Degerfors	9551	-90
Lekeberg	7223	89
Hällefors	7140	-80
Laxå	5622	-64
Ljusnarsberg	4870	-61
Örebro län	*281572*	*1342*

Om vi istället ser på antalet mötesplatser per kommun ser det ut enligt följande.

	Antal	Procent	Index
Örebro	129	27	0,9
Karlskoga	60	13	2,1
Lindesberg	54	11	2,3
Kumla	46	10	2,2
Hallsberg	32	7	2,1
Hällefors	31	6	4,3
Askersund	29	6	2,6
Laxå	24	5	4,3
Degerfors	21	4	2,2
Ljusnarsberg	18	4	3,7
Nora	18	4	1,7
Lekeberg	14	3	1,9
Örebro län	*476*	*100*	*1,7*

Flest kulturella mötesplatser finns i Örebro kommun. Det är inte förvånande med tanke på att omkring hälften av länets befolkning bor där. Sedan följer Karlskoga, Lindesberg, Kumla och Hallsberg, även det i överensstämmelse med befolkningsmängden.

Ett index har skapats genom att beräkna antalet mötesplatser per tusen invånare. Hällefors och Laxå kommun ligger då i topp med 4,3 mötesplatser per tusen invånare. Minst antal mötesplatser per tusen invånare har Örebro kommun. Vid tolkning av resultatet är det dock viktigt att ta hänsyn till att varje mötesplats får lika stort värde oberoende av antal kulturaktiviteter, storlek på publik och kvalitet. Det kan också variera i vilken grad mötesplatserna har rapporterats in.

Kävesta folkhögskola i Hallsberg (fotograf Petter Hellmin)

Kommunernas mötesplatser

Hur fördelar sig då de olika mötesplatserna mellan kommunerna? Tabellen på nästa sida ger svar på detta.

Fördelningen mellan kulturella mötesplatser i länets kommuner

	Örebro	Askersund	Degerfors	Hallsberg	Hällefors	Karlskoga	Kumla	Laxå	Lekeberg	Lindesberg	Ljusnarsberg	Nora	Total
Arkiv	2		1	1		1	3			1	1	1	11
Bibliotek	15	3	1	6	2	1	2	1		6	1	1	39
Biograf	2	2		1	1	1	1	3		1	1	1	14
Folkets hus, Folkets park	9	2	3	1	2	1	1	2				1	22
Hembygdsgård	15	4	3	5	5	5	5	2	6	15	1	1	67
Kulturarvsmiljö	1					1	1	1	1	3	1	2	11
Kulturhus	1			1	1	1				2			6
Kulturskola	1	1	1	1	1	1	1			1			8
Kyrka	6	5	5	2	1	9	7	1	1	6	2	3	48
Museum	6	2	1	4	1	3	4	1		2	3	1	28
Samlingslokal	7	1	1	2	4	8	3	6	3	4	1		40
Scen	45	4	3	4	4	23	10	5	1	9	3	1	112
Skola	2	1		2	3	2	3		1		1		15
Utställning	13	4	2	2	5	2	5		1	4	2	5	45
Verksamhetslokal	4				1	1		2			1	1	10
Total	129	29	21	32	31	61	46	24	14	54	18	18	476

Bergööska huset i Hallsberg (fotograf: Björn Olsson)

Mer om resultatet

Kartläggningen visar att det finns ett stort antal mötesplatser för kultur i länet. Totalt handlar det om minst 476 mötesplatser där det genomförs någon form av kulturaktivitet med en viss regelbundenhet.

Ett konstaterande är att drygt en tredjedel av platserna inte i första hand har skapats för kulturaktiviteter, även om de används till det. Det handlar om kyrkor, skolor, fritidsgårdar och samlingssalar av olika slag. Det handlar också om caféer, restauranger och sportarenor. En viktig fråga är hur de påverkar innehållet. Finns det exempelvis kulturupplevelser och kulturutövare som inte är tillåtna?

Temagruppens synpunkter

Om vi återgår till diskussionerna i temagruppen kulturella mötesplatser, var en av de frågor som diskuterades hinder för att använda länets befintliga lokaler. För även om det finns många mötesplatser, är det inte säkert att de är tillgängliga för alla kulturyttringar eller utövare.

De hinder som diskuterades var:

Lokaler får eller kan inte användas. Ungdomar får inte alltid tillgång till befintliga lokaler. Det är inte heller ovanligt att lokaler inte får användas på helger och kvällar. Lokaler kan vara otillgängliga för människor med olika slags funktionshinder. Andra hinder kan vara att de endast får användas till en särskild aktivitet eller att det finns andra slags begränsningar till exempel av ideologiska skäl.

Vissa mötesplatser saknas. Det kan handla om utrustning som inte finns eller inte fungerar eller att lokaler rymmer för få personer för vissa aktiviteter.

Hög kostnad för användning är också ett hinder.

Lokaler försvinner. Flera lokaler i länets kommuner stängs eftersom de inte upplevs behövas. Även om de vanligen inte behövs uppstår därför lokalbrist vid vissa tidpunkter.

Lokaler är inte säkra. Det saknas säkerhet för publik såväl som scenarbetare i flera lokaler i länet.

Temagruppen hade också förslag på sätt att motverka hindren:

Skapa strukturer för tillit och nya förhållningssätt. Det behövs nya strukturer med mer tillit. Exempelvis vad gäller viljan att låna ut lokaler till ungdomar.

Bättre samordning och samtal mellan olika aktörer. Ibland kan problem handla om att samordning och kommunikation inte fungerar. Det bör ske diskussioner i varje kommun om de mötesplatser som finns och hur de används och skulle kunna användas.

Kulturella mötesplatser bör inte bara ses som en kostnad. Att det finns fungerande kulturella mötesplatser i länets kommuner ger mycket tillbaks till länet och dess invånare.

En **väl fungerande kulturell mötesplats** upplever temagruppen innebär:

- Fokus på publikens upplevelse
- Tillgänglighet för alla
- Möjlighet till samarbete och gränsöverskridande samverkan
- Kostnad som gör det möjligt för olika aktörer att använda lokalen
- Gärna en bredd av lokaler (för olika publik, olika kostnad, olika kulturslag)
- Funktioner och utrustning som fungerar
- Kan användas då den behövs, även helger och kvällar
- Säkerhet för publik och de som arbetar (ex empelvis scener)

Register över länets mötesplatser

Förutom denna rapport finns ett register över samtliga platser/lokaler i inventeringen. Registret finns på den regionala kulturenhetens webbplats: www.orebroll.se/kulturellamotesplatser

Mer information om länets mötesplatser

En mer djupgående kartläggning har precis genomförts inom bild och form i länet i samverkan med länets konstkonsulent. Kartläggningen har resulterat i en rapport och en katalog över länets utställningsarrangörer inom bild och form (se: www.konstiorebrolan.se).
Vid ytterligare frågor om kulturella mötesplatser hänvisas till kommunernas kulturförvaltningar och länets regionala kulturkonsulenter (www.orebroll.se/sv/Regional utveckling/Kultur/kulturkonsulenter/)

Kulturhuset i Örebro (fotograf Mikael Sundberg

ÖREBRO LÄNS LANDSTING

www.orebroll.se (www.orebroll.se/kultur)
Kulturenheten
Postadress: Örebro läns landsting, Box 1613, 701 16 Örebro.
Besöksadress: Eklundavägen 11, Örebro. E-post: kultur@orebroll.se
Telefon: 019-602 70 00.